

Danskernes Historie Online

Danske Slægtsforskeres Bibliotek

Dette værk er downloadet fra Danskernes Historie Online

Danskernes Historie Online er Danmarks største digitaliseringsprojekt af litteratur inden for emner som personalhistorie, lokalhistorie og slægtsforskning. Biblioteket hører under den almennyttige forening Danske Slægtsforskere. Vi bevarer vores fælles kulturarv, digitaliserer den og stiller den til rådighed for alle interesserede.

Støt vores arbejde – Bliv sponsor

Som sponsor i biblioteket opnår du en række fordele. Læs mere om fordele og sponsorat her: <https://slaegtsbibliotek.dk/sponsorat>

Ophavsret

Biblioteket indeholder værker både med og uden ophavsret. For værker, som er omfattet af ophavsret, må PDF-filen kun benyttes til personligt brug.

Links

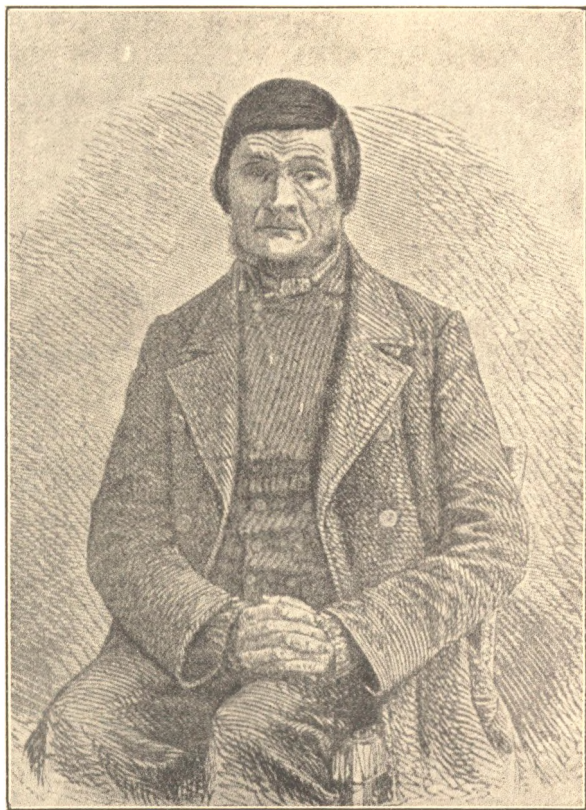
Slægtsforskerens Bibliotek: <https://slaegtsbibliotek.dk>

Danske Slægtsforskere: <https://slaegt.dk>

LOUIS BLAUENFELDT
JENS SÖRENSEN
DYRHOLM

O. LOHSE

JENS SØRENSEN DYRHOLM

LOUIS BLAUENFELDT
JENS SØRENSEN
DYRHOLM

EN HORSENSMAND

SÆLGES TIL FORDEL FOR
ET MISSIONSHUS I HORSENS

O. LOHSE — KØBENHAVN B.
FOR NORGE:
LUTHERSTIFTELSENS BOGHADEL - CHRISTIANIA - 1921

1. DE UNGE AAR

Horsens er „den blinde Evangelist“s Fødeby, og han er Nr. to i den lange Række af danske Indre-Missionærer.

1810, 5. April fødtes *Jens Sørensen Dyrholm* i en af Horsens Bys Smaagader; hans Forældre, som begge stammede fra Landet, var fattige, der var saa ringe Kaar tilhuse, at det mangen Gang var svært nok at skaffe det daglige Brød til Familien. Der var seks Børn, fem Døtre og denne ene Søn, Nr. tre i Flokken.

Ottende Dagen efter Fødselen blev den lille Dreng døbt i Hjemmet. Men denne højtidelige Dag, som ellers kan være ret en Glædens og Taksigelsens Dag for Forældrene, Slægt og Venner, var nærmest en Bedrøvelsens Dag. Forældrene havde nemlig ingen Sans for det aandelige Liv, ja ejede det ikke, Daabens Herlighed var skjult for dem, og med Sorg kunde de ikke undgaa at lægge Mærke til, at Drengens Øjne var „næsten tillukkede for denne Verdens Lys“.

I de første Barneaar var det højre Øje ikke ganske blindt, Drengen kunde til Nød vejlede sig

selv og finde omkring, de største Genstande, som var omkring ham, kunde han nemlig skimte, „saa som Sol, Maane og Stjerner og andet deslige, som havde betydelig Størrelse“, som han selv skriver.

Men snart skulde ogsaa dette lille Lys, som var ham til saa stor Glæde, udslukkes, saa alt omkring ham blev Mørke.

Det skete, da han var syv Aar gammel.

Hør, hvad han selv skriver derom: „En af mine Søstre og jeg sad en Dag ved Kakkelovnen. Efter Sædvane skar jeg smaa Pinde, der lignede Svovlstikker, hvilke hun tændte ved Ilden og holdt dem for mit Øje, da det morede mig meget at se det Skin, som de kunde give; men uheldigvis kom hun til at jage en saadan brændende Stikke ind i det Øje, hvormed jeg kunde skimte lidt, og det blev saaledes Aarsagen til, at den sidste Lysstraale blev slukt, og siden den Tid har det været ganske mørkt omkring mig“.

Stakkels lille Dreng! Hvem kunde da tænke, at han skulde blive til noget her i Verden! Alt syntes at tale derimod.

Blandt andre gode Evner var *Jens Dyrholm* ogsaa i Besiddelse af nogen digterisk Begavelse. En Tid i sin Ungdom — endda før han fandt sin Frelser — forfattede han gudelige Sange til Konfirmationer, Brylluper og Begravelser; disse Smaasange, som næppe havde stor Værdi hverken i digterisk eller i kristelig Henseende, solgte han og tjente paa den Maade lidt til Livets Ophold.

Engang begyndte han paa en større Samling af

Sange, der skulde bestaa af 24 Digte, og Indholdet af dem skulde være: „*Den blindes Klage over sit Savn og hans Trøst i Livets mørke Tid*“. Han naaede at faa skrevet 15, — men saa indtraf hans Omvendelse, som vi senere skal høre om, og efter den fik han Øje for Manglerne ved Sangene, og saa holdt han op med at digte flere. Manuskriptet bortkom, og kun en af Sangene blev reddet fra Undergang. Den hedder: *Den blindes Følelser* og er paa ikke mindre end 17 Vers — en rørende Sang, som naturligvis kun den tilfulde forstaar, som selv er blind.

Naa, men imidlertid svandt „Barnelivets favre Dage“ hen i det fattige Hjem, hvor der slet ikke var godt at være. Forældrene var, som sagt, ikke troende og gudfrygtige Mennesker, som forstod den Kunst at kaste al deres Sorg paa Gud og hvile i Troen paa hans Omsorg. „Mine Forældre“, skriver Sønnen, „kan jeg ellers ikke rose for, at de opdrog mig i Guds frygt, thi det gik i deres Hus, som det gaar i saa mange efter Apostlens Ord: „Hvor Nid og Trætte er, der er Forvirring og al ond Handel“ (Jak. 3, 16).

Som det ofte gaar med blinde Mennesker, var den lille *Jens* dog ikke henvist til at holde sig inden Døre, han kunde godt færdes ude alle Vegne, hvor han før var kendt med Vej og Sti; sammen med sine Søstre og andre Børn søgte han hen paa Legepladserne og fordrev Tiden der.

Men det varede ikke længe, før han følte Trang til en højere Beskæftigelse for sine Tanker.

Da han var 10 Aar gammel, begyndte han opmærksomt at lytte til, naar hans ældste Søster læste paa sine Lektier, for paa den Maade at faa sin Kundskabstrang tilfredsstillet.

Det gjorde et dybt Indtryk paa ham, da han en Dag hørte hende læse den anden Trosartikel, og da hun havde gjort det nogle Gange, kunde han den udenad. Gud havde givet ham en god og sikker Hukommelse, saa naar han havde hørt forelæse et Stykke en to—tre Gange, sad det læste fast. Paa den Maade fik han snart lært *Luthers* lille Katekisme udenad.

Da hans Fader opdagede dette, fik han udvirket hos Læreren ved Skolen, at Drengen maatte følge med sin Søster derhen og høre paa Undervisningen. Saaledes kom den blinde Dreng ogsaa til at gaa i Skole, og det var han ikke som saa mange Dreng og Piger ked af, det var ham en Fryd, naar Klokken slog, og han skulde af Sted; for det meste fik han i Timerne saa meget at vide og tænke paa, som han aldrig før havde hørt noget om.

I Aaret 1821, da Jens var 11 Aar, indtraf en Begivenhed, som fik meget vigtige Følger for ham.

Hans Fader, som i 19 Aar havde været i Kongens Tjeneste ved de slesvigske Kyradsere, tog nu sin Afsked og søgte og fik Stillingen som Fangevogter og Arrestforvarer i Rudkøbing paa Langeland.

Dagen før Skærtorsdag brød de op, forlod alle

det kære Horsens og sejlede til det nye Hjem med en Skipper fra Ærø.

Det blev en ret besværlig og langvarig Tur; paa Grund af Modvind tog Rejsen hele seks Dage, og i al den Tid maatte *Jens* opholde sig nede i Rummet, da man ikke turde lade ham færdes oppe paa Dækket.

Det kan siges, at det var rigtignok et daarligt Selskab for *Jens Dyrholm* at komme i derovre i Rudkøbing, dagligt at færdes mellem Mordere, Tyve og Bedragere, men Gud bevarede ham saa naadigt, at alt det, han maatte høre paa af disse onde og slemme Mennesker, fandt ikke videre Indgang i hans Hjerte. Selvfølgelig er det sandt, hvad Guds Ord siger, at alt er rent for de rene.

Ja, Gud ledte endog noget godt ud deraf, vel for begge Parter: adskillige af Fangerne fik Drengen, som stadigt tørstede efter Kundskaber, til at læse for sig i Bibelen, Salmebogen og de Bøger, som brugtes i Skolen. Paa den Maade fik han lært udenad en Del baade af Gamle og Ny Testamente, ligesom han lærte de fleste af den evangelisk-kristelige Salmebogs Salmer, — et i kristelig Henseende meget tvivlsomt Gode.

Ligesom i Horsens fik han ogsaa i Rudkøbing Tilladelse til at overvære Undervisningen i Skolen, og der var navnlig en af Lærerne, som gjorde sig megen Flid med at bibringe sin blinde Elev gode Kundskaber i Bibelhistorie og Lærebog; ogsaa Hovedregning fik han lært rigtig godt, hele Regnebogen kom han igennem.

Nu nærmede Tiden sig, da *Jens* skulde „gaa til Præsten“. I de Aar var Amtsprovst *H. P. Egede Lund* Sognepræst i Rudkøbing og Skrøbelev. I tre Vintre fik *Jens* Lov til at overvære hans Konfirmandundervisning, og Planen var, at han skulde have været konfirmeret af denne Præst i Aaret 1824.

Men det gik anderledes.

Paa en Rejse til Langeland besøgte daværende Guvernør paa Fyn, senere Kong *Christian den ottende*, ogsaa Skolen i Rudkøbing, hvor *Jens Dyrholm* gik; Præsten fremstillede ham for Guvernøren og bad om, at han maatte blive optaget paa det kongelige Blinde-Institut i København.

Og det skete.

Faderen rejste selv derover med sin Søn, og her paa Instituttet fik denne yderligere udvidet sine Kundskaber i forskellig Retning. Blandt andet var det Tanken at uddanne ham i Violinspil, for at han kunde fortjene sit Brød ved at drage om og spille til Gilder og Dans, men det viste sig hurtigt, at han slet ingen Evner havde i den Henseende.

I Sommeren 1826 gik han til Konfirmationsforberedelse hos den ene af Religionslærerne ved Instituttet, Professor *C. F. Brorson*, Sognepræst ved Garnisons Kirken, og af ham blev han saa omsider konfirmeret 8. Oktober.

Men saavel Undervisningen som selve Konfirmationshandlingen var rigtignok af meget ringe Be-

skaffenhed. Præsten slægtede ingenlunde aandelig talt sin store berømmelige Navne paa. Langt. fra.

Samme Præst, hvorum det hedder, at han var „rædsomt yndet af Damerne formedelst sit smukke Ydre og blomstrende Foredrag“, og hvem man derfor tillagde de smukke og velklingende Øgenavne „den ridderlige Præst“ og „vor Herres Kammerjunker“, var visselig alt andet end en „rettroende Lærer“.

Han indprentede sine Konfirmander, „at der ingen Djævel var til, at Helvedesstraffene ikke var evige, og at Kristus var død paa Korset for at stadfæste sin Læres Sandhed og derved give den et dybere Indtryk hos sine Venner“.

Og han tog sig den Frihed at ændre Spørgsmaalene ved Konfirmationen efter sit eget Hoved — tænk, at det kunde gaa lige for Næsen af Sjællands Biskop — saa de kom til at lyde omtrent saaledes:

„Tror du af ganske Hjerte paa den eneste sande Gud og den, som han udsendte, Jesus Kristus?

Vil du bevise denne Tro ved at vandre for hans Ansigt i dit Livs Retskaffenhed?

Og vil du deri søge at vise Bestandighed alle dit Livs Dage?“

Selv om det var „vor Herres Kammerjunker“, som udførte den hellige Handling, formaaede han slet ikke at lægge et vægtigt Indhold ind i den. Det hele var Kling-Klang i et „blomstrende Foredrag“.

Den næstfølgende Søndag blev Konfirmanden stedt til Herrens Bord; „jeg erindrer endnu“, skri-

ver *Jens Dyrholm*, „at det var den højtideligste Dag, jeg da havde oplevet, den hellige Handling gjorde et dybt Indtryk paa mit Hjerte, og en inderlig Bøn steg da op til Himlen, at jeg dog ogsaa i Fremtiden maatte leve og vandre som en oprigtig Jesu Discipel og Ven“.

Tre Maaneder efter vendte han tilbage til Rudkøbing.

Nu skulde han for Alvor til at tænke paa sin Fremtid, hvorledes han kunde ernære sig selv. Han begyndte ogsaa at arbejde med det, han havde lært paa Blinde-Instituttet, men snart saa han, at det kunde ikke skaffe ham hans Underhold. Han havde lært at spinde og at strikke, men dels var Betalingen for lille, og dels gik Arbejdet for langsomt, da han jo ikke kunde se.

Foreløbigt maatte han da indskrænke sig til at hjælpe sin Fader med at lukke Fangerne ud og ind og forsyne dem med deres daglige Fornødenheder.

Sin Sjæl glemte han da heller ikke, men sørgede for den, saa godt han kunde.

Da hans Forældres Bolig laa lige ved Kirken, kunde han selv finde derhen og mødte da ogsaa hver Søndag. Men sin Kirkegang fik han ikke meget ud af; den Tanke var engang groet fast hos ham, at Præsten kun prædikede for en gammel Skiks Skyld, og maaske troede han ikke engang selv Ordet, som han forkyndte for andre.

Den store Trang til at udvide sine Kundskaber var fremdeles levende hos *Jens Dyrholm*, navnlig

havde han en stor Lyst til at lære Bibelen at kende i sin Helhed.

Som før fik han adskillige af Fangerne til at læse for sig i den, ja han fattede virkelig den Beslutning at lære Bibelen udenad fra Ende til anden. Men han har næppe her været klar over, hvad det drejede sig om, hvilket mægtigt Hukommelsesarbejde det var.

En stor Del af den hellige Bog fik han gennemlæst, især af Ny Testamente Evangelierne og Apostlenes Breve, men ogsaa Dele af Gamle Testamente, Salmerne, Ordsprogene, Prædikerens Bog og nogle af de profetiske Bøger.

Men omsider blev han dog træt, og det gik op for ham, at det var for stor en Mundfuld at tage at lære og huske hele Bibelen.

Han var nu i den Alder, da alle Ungdommens lyse Drømme og stolte Forhaabninger og Indbilledninger vaagnede i ham. Men ak, nu følte han ret for Alvor „sit Savns tunge Byrde“, sørgede og sukede derover i de mange ensomme og stille Timer. Ja, han knurrede over sin mørke Skæbne mod den almægtige og kærlige Fader i Himlen, det stod for ham, at der skete ham stor Uret i Sammenligning med andre.

Hans Kendskab til Guds Ord, hans Kirkegang og udvortes Gudsfrygt, hans for Menneskers Øjne skikkelige Levned formaaede ingenlunde at stille hans dybe Smerte og læge hans blødende Hjerte.

Hertil kom endnu Tvivl, Vantro, som hærgede hans Sjæl. Den Tanke havde sat sig fast hos ham,

at Bibelens Ord, som han dog havde elsket saa højt, alligevel kun var Menneskeværk, nærmest skrevet for at lægge en Tømme paa de onde og ugudelige Mennesker, at de ikke skulde kunne gøre alt, hvad de lystede.

Stakkels bundulykkelige unge Mand!

Men snart skulde Lykkens Sol ogsaa opgaa over hans Liv.

Hans ældste Søster, som i hele sin Ungdomstid havde baaret paa et svageligt Legeme og af den Grund nærmest havde været sig selv og sine Omgivelser til stor Byrde, blev syg, syg til Døden. En Dag, da hun følte, at Døden nærmede sig, spurgte hun Broderen, der sad ved hendes Seng, om han mente, at hun kunde blive salig, naar hun nu skulde dø.

Der sad Broderen i al sin aandelige Fattigdom og Elendighed; dette Spørgsmaal fra hans døende Søster kunde han ikke give hende Svar paa, her var han ude af Stand til at hjælpe hende. Men saa vendte den gode Gud Spørgsmaalet imod ham selv, saa han maatte tænke: hvad om Dødens Bud nu kom til dig — kunde du saa i den Tilstand, du er i, komme hjem til Herren i Himlen?

Her blev han ogsaa sig selv Svar skyldig. Thi stole paa sit gudfrygtige, ærbare og skikkelige Levned turde han ikke mere — men hvad skulde han da gøre for at blive salig?

Nu var Hjertet beredt, saa kom Hjælpen fra Gud.

I Rudkøbing boede dengang en ung Mand, som

almindeligt gik under Navnet: „den hellige Skomagersvend“. Med Grund antages det, at det var den senere bekendte og indflydelsesrige Politiker *I. A. Hansen*, som i 1838 flyttede til Slagelse, hvor han tog ivrigt Del i Forsamlingslivet. Ham lykkedes det *Jens Dyrholm*, der ingen fortrolige Venner havde, men levede ene med alle sine Tvivl og tunge Tanker, at stifte Bekendtskab med. Og det blev ham til Sjølegavn.

Denne unge Skomagersvend havde just ikke særlige Gaver til at tale om Salighedens vigtige Sag, men han var selv grebet af Kristus, og naar *Jens Dyrholm* besøgte ham Søndag Eftermiddag eller Aften, gav han sig til at læse for ham i en af de mange og gode gudelige Bøger, han var i Besiddelse af.

Den trofaste Herre havde nu faaet *Jens Dyrholm* ind paa det rette Spor, som før eller senere maatte føre til Maalet.

Og det naaedes.

I sit 27. Aar fandt han sin Messias og dermed Lykken og Freden i hans Favn.

Hør nu, hvorledes.

I de Aar forplantede nemlig Forsamlings- og Troslivet, som allerede i lang Tid havde rørt sig stærkt paa Sydfyn, sig ogsaa over paa Langeland.

De fynske Lægprædikanter drog derover, indkaldte af en Langelænder, *Rasmus Knudsen* i Løngelse.

13. Søndag efter Trefoldigheds Fest, som det Aar (1837) indtraf i Høstens Tid, afholdtes en

gudelig Forsamling hos Smeden i Longelse, hvor en 4—500 Mennesker var kommet til Stede. Sammen med den hellige Skomagervend ilede ogsaa *Jens Dyrholm* derhen, — for første Gang i sit Liv var han med til hellig Forsamling.

Efter at en Salme i *Brorsons* Salmebog var sunget, holdt Seminarist *Carl Møller* fra Skaarup Bøn, oplæste derpaa Dagens Evangelium og forelæste *Luthers* Prædiken derover.

Derefter stod *Lars Pedersen Møller* fra Sværup Mølle i Vigerslev Sogn ved Odense frem, og: „i et enfoldigt og simpelt Foredrag“, hedder det, „talte han om Frelserens haarde Lidelser og bitre Død og om Nytten deraf for alle arme Syndere, som i Bodfærdighed og Tro vendte sig fra denne Verden og al dens forgængelige Væsen for at søge Syndsforladelse og Salighed alene i hans Værdskyld og Fortjeneste uden at stole paa deres egen Retfærdighed og Fromhed“.

Jens Dyrholm maatte sige til sig selv, at alt, hvad han her havde hørt, kendte han altsammen i Forvejen, og han var ikke fri for at tænke, at denne Mand, som talte sidst, maatte vist være besjælet af ikke saa lidt Hovmod, naar han med saa ringe Talegaver lod sig høre blandt saa mange Mennesker i „et fremmed Land“ med et uordnet og usammenhængende Foredrag.

Men alligevel, — han kunde ikke blive Ordene, han havde hørt, kvit, men maatte nøje overveje dem i sit Hjerte, og han længtes inderligt efter at høre mere af den Tønde, — hvad han godt kunde

smage var noget ganske andet end det, han plejede at faa i Kirken om Søndagen.

En af de sidste Dage i Aaret skulde der igen være Forsamling, denne Gang hos Smeden i Simmerbølle, som havde omvendt sig og nu hørte til de hellige.

Jens Dyrholm havde hørt noget derom, og en Aftenstund forsøgte han selv at gaa den halve Mils Vej fra Rudkøbing derud for at være med.

Da han kom til Simmerbølle, vidste han jo ikke, hvor han skulde vende sig hen for at finde Smedens Hus. Men Gud kom ham til Hjælp paa saa køn en Maade. Han hører Salmesang, og ved at følge denne Lyd naaede han ganske rigtigt at komme ind i Huset, hvor Forsamlingen holdtes. Han kom just, da de sang det sidste Vers af *Brorsons* Julesalme: „Hvordan takker vi vor Herre“:

*
»Lad din Naades Glans oprinde
Milde Jesus, at jeg maa
Derved altid Vejen finde,
Som jeg har at vandre paa!
Vær min Formand, at jeg ej
Kommer paa den brede Vej,
Aldrig fra det Fodspor viger,
Til jeg ind i Himlen stiger!«

Det var det første Ord fra Gud, som naaede ham ved det Møde.

Saa blev der forelæst en Prædiken af *Retzius'* Postil, den til Juledag, hvorefter en anden af de fynske Lægprædikanter, Gaardmand *Hans Jørgen Hansen* fra Ø. Aaby i Skaarup Sogn holdt en her-

lig og opbyggelig Tale om al den Velsignelse, Kristi Komme til Jorden havde bragt os Syndere.

„Hvad jeg hørte denne Aftenstund“, skriver *Jens Dyrholm*, „greb dybt i mit Hjerte, og det var for mig, som om jeg var i Selskab med Engle og hørte deres Julesange. Trende Timer flygtede saa hastigt bort, det tyktes mig kun som nogle faa Øjeblikke“.

Da Forsamlingen var til Ende, gav *Hans Jørgen Hansen* sig i Samtale med den blinde Mand og vidnede for ham, at hvis han kunde faa sin Sjæls Øje opladt, vilde han se et Lys og en Herlighed, som mange Tusinde af dem, som havde to sunde Øjne, ikke kan se.

Denne Aften blev uforglemmelig for *Jens Dyrholm*, med Glæde ilede han hjem og bad under Vejs Herren om, at han dog vilde skænke ham dette herlige Lys.

Han havde været paa Tabors Bjerg, men da han kom ned, stod han straks Ansigt til Ansigt med Verdens stakkels „vantro og forvendte Slægt“.

Da han kom til det Sted, hvor han var anbragt af Fattigvæsenet, fandt han Dørene laasede, og baade den Aften og den følgende Dag maatte han døje onde og haarde Ord, fordi han ikke var kommet hjem til Sengetid. Og da de fik at vide, at Grunden var, at han havde været til hellig Forsamling, blev det først galt, de belo ham og lod ham vide, at næste Gang, han kom saa sent hjem, skulde han faa Lov til at staa udenfor.

Nytaarsdag 1838 var der — som det var blevet

bestemt forrige Gang — atter Forsamling i Simmerbølle.

Sammen med flere fra Rudkøbing mødte selvfølgelig *Jens Dyrholm* for at høre paa de hellige Mænd fra Fyn, — og den Dag slog omsider Frelsens Time for ham.

Det blev den glædeligste Nytaarsdag, han havde oplevet.

Alt, hvad han hørte, trængte dybt ind i hans Sjæl, Ordet viste ham baade hans Synd og Jesu Naade, og snart kunde han i Troen gribe fat i de evige Arme, der reddede ham som en Brand ud af Ilden.

Den salige Forandring, der nu foregik med ham, da han lærte at ty ind under Naaden, beskriver han selv saaledes:

„Da jeg nu fik denne Forvisning i min Sjæl, at Gud var ogsaa mig en naadig Fader i Kristus Jesus, at ogsaa jeg var udvalgt af ham til det evige Livs Arving, da lærte jeg at kende min Frelser som Synderes Ven, og jeg med min Syndebyrde, saa vel som al anden Nød, der klemte mit Hjerte, nedkastede mig ved hans hellige Kors og med Sjælens Øje saa den forbarmende og fuldtro Ven og med Aandens Øre hørte Forjættelsen af ham: dine Synder er dig forladte, vær frimodig, frygt ikke, jeg har frelst dig med min højre Haand, naar du gaar gennem Vandene, da skal de ikke overskylle dig, og naar du gaar gennem Ilden, da skal Luen ikke fortære dig — se da blev jeg ogsaa rolig og tilfreds paa min mørke Vandring.

Den var før som et tungt Jærnaag, der hvilede paa mine Skuldre, men nu blev den mig et velgørende Kors, som stedse drager mig nærmere til mit Livs Gud og Frelser. Før spurgte jeg med den gamle *Tobias*, hvad skal glæde mig, som maa sidde i Mørket og ikke kan se Himlens Lys, men nu siger jeg trøstigt med Profeten: naar jeg sidder i Mørket, da er Herren mit Lys. — —

Og paa Opstandelsens Morgen tror jeg ogsaa, at den mægtige Herre vil iføre dette mit dødelige og forkrænkelige Legeme Udødelighed og Uforkrænkelighed og give mig et forklaret Øje, hvormed jeg skal skue min Frelser og alle hans udvalgte og deriblandt ogsaa dem, som her paa Pilgrims-Rejsen har været mine Medvandrere og Brødre i Herren“.

Ogsaa med Hensyn til *Jens Dyrholms* udvortes Stilling foregik der nu en mærkelig Forandring til det bedre.

Det gik ham, som det er gaaet saa mange baade før og siden, efter Salmens Ord:

»Alt hvad for hans Skyld jeg mister,
Faar igen jeg paa hans Ord «

Nu kunde han hver Dag i Troen bede sin himmelske Fader om det daglige Brød, og han blev ikke skuffet. Gud gav ham nye Venner — de hellige, især i Simmerbølle Sogn, hvem han jævnligt kom til. Ja, det lykkedes ham endog at slippe fra det Sted, hvor han var anbragt af Fattigvæsenet, nu fik han Ophold hos troende Mennesker, af hvilke der slet ikke var blevet saa faa.

Vinteren 1838 var særlig gunstig for Arbejdet for Guds Riges Udbredelse paa den Kant af Landet, Isen laa fast og sikker mellem Fyn og Langeland; da Rygtet om det nye Liv, som var blevet vakt derovre paa den lange Ø, naaede over paa Nabøen, strømmede en hel Skare af fynske troende Lægprædikanter, den ene efter den anden, derover, saa der blev holdt en Mængde Forsamlinger, og Ordet blev til Velsignelse for mange.

Men nu gik det, som det altid gaar, Verden blev vred, den kan aldrig lide Vidnesbyrdet om Jesus, „der rejste sig en stærk Storm paa Verdenshavet“, som *Jens Dyrholm* udtrykker det.

Med den verdslige Øvrigheds Hjælp for man frem mod de hellige med Fængselsstraf og Pengebøder for at undertrykke og standse disse forhadte gudelige Sammenkomster.

Men alt var forgæves, Modstanden og Forfølgelsen bidrog kun til at udbrede og befordre dem.

Gamaliels vise og forstandige Ord har stadigt sin Gyldighed:

„Hold eder fra disse Mennesker og lad dem fare; thi dersom dette Raad eller dette Værk er af Mennesker, bliver det til intet; men er det af Gud, kan I ikke gøre dem til intet. Lad eder dog ikke findes som de, der endog vil stride imod Gud“ (Ap. Gern. 5, 38. 39).

Desværre lykkedes det denne Verdens Fyrste og Løgnens Fader paa en langt mere snedig Maade at bringe Fordærvelse over det unge Trosliv.

Allerede i Sommeren 1838 kom en Udsending

fra Gendøbermenigheden i Hamborg, *Købner*, her til Landet for at vinde Tilhængere.

Ogsaa Langeland gæstede han, og det lykkedes ham desværre at forvirre adskillige af de nytroende Langelændere, der tilmed var ret uoplyste Mennesker.

Ogsaa *Jens Dyrholm* lod sig besnære; i Længden kunde han ikke klare sig overfor *Købners* snedige Udlægning af Skriftens Ord, han og nogle af de troende kom virkelig til den sørgelige Overbevisning, at de for deres Frelses Skyld maatte gendøbes og saa slutte sig sammen og danne en Menighed i Lighed med den i Hamborg.

Først i September 1839 fandt den gudsbespottelige Handling Sted — betegnende nok i Nattens Mørke — paa Pelykkegaardens Mark i Simmerbølle Sogn.

Lad os høre den Beskrivelse, *Jens Dyrholm* selv giver deraf:

„Omtrent Kl. 2 kom et Bud til mig, som vakte mig op af min Søvn og lod mig vide, at nu var de (d. e. *Oncken* fra Hamborg og *Købner*) lykkelig ankomne og havde allerede døbt en Del. Jeg fulgte da med til Pelykkegaarden, og der var endnu tvende, som skulde døbes tilligemed mig. Nu holdt *Oncken* i det tyske Sprog en liden Tale for os, hvilken *Købner* oversatte paa Dansk Sætning efter Sætning. Vi blev saa ledte hen af de andre døbte til et Vandsted i Marken, hvor vi drog af os vore Klæder indtil Skjorten. *Oncken* traadte da ud i Vandet, hvor han modtog den ene efter den anden

og bøjede enhver af os baglænds ned i Vandet, saa at det slog sammen om os, idet han nævnede disse hellige og dyrebare Ord, som han havde lært paa Dansk: Jeg døber dig i Navnet Faderens, Sønnens og den Helligaands.“

Efter Daaben vendte de alle tilbage til Pelykka-gaarden, hvor de nød den hellige Nadver sammen og „sluttede Samfundskæde“; saaledes dannedes denne lille Menighed af Gendøbere, hvis Forstander blev Gaardens Ejer.

Tænk blot, i tre samfulde Aar stod *Jens Dyrholm* i dette Samfund, men det maa tilføjes, at han i Grunden aldrig befandt sig vel der.

Samme Nat, da han blev omdøbt, blev han i en Drøm advaret af Gud mod at foretage dette skæbnesvangre Skridt. Det syntes ham, at baade Satan og Jesus stod for ham, og de stredes om hans Sjæl, saa han var i stor Nød og Vaande. Satan anklagede ham, og da han raabte til Herren, kom det ham for, at denne mindede ham om, at der var betalt for alle hans Synder, og han var Guds kære Barn.

Dengang kvalte han den advarende Røst, men den kom atter og atter igen nu bagefter som en Bebrejdelse over den skrækkelige Handling, han havde indladt sig paa.

Efterhaanden, jo længere han grundede over Guds Ord, gik det tillige op for ham, at Gendøberne førte falsk Lære baade med Hensyn til Treenigheden og Jesu Legemes og Blods Tilstedeværelse i Nadveren, og da der tilmed herskede et utaaleligt

Tyranni indenfor deres Samfund, saa man f. Eks. endog skulde have Menighedens Tilladelse til, hvorhen man agtede at gaa om Søndagen, og hvad man i det hele og enkelte maatte foretage sig paa den hellige Dag, modnedes mer og mer den Beslutning hos ham, at han for sin Frelses Skyld maatte forlade denne Forsamling.

Efter mange sjælsoprivende Kampe med sig selv og megen og inderlig Bøn til Gud om Vejledning iværksatte han Bruddet; en Søndag, da Gendøberne var forsamlet, meddelte han dem, at han nu for sin Samvittigheds Skyld ikke længere kunde blive hos dem, men maatte bryde med dem.

Og endnu samme Søndag, om Eftermiddagen, da der var gudelig Forsamling i Simmerbølle Præstegaard, mødte han der og blev vel modtaget af sine gamle, trofaste Venner, der ikke havde sluppet ham trods hans dybe Fald. Han følte sig som den fortabte Søn, der vendte tilbage til Faderhuset, hvor han blev modtaget med stor Glæde og Kærlighed, „og“, skriver han, „den ældre Broder fornam jeg ikke at være til Stede“.

Siden sendte han Gendøberne et langt Brev, hvori han udviklede, hvorledes Herren havde overbevist ham om sin Vildfarelse og lod dem vide, hvilke falske Lærdomme der fandtes imellem dem. Han bar selv Brevet hen til dem, — men de modtog det kun med Vrede og Forbitrelse. Senere sendte han nok en Skrivelse til Baptist-Menigheden, — men den blev besvaret med Tavshed. Aar og Dag

efter fik han at vide, at han højtidelig var blevet udelukket af Menigheden.

Og godt var det.

Endnu var der et Spørgsmaal, som *Jens Dyrholm* grundede meget paa, og som han derfor maatte se at faa Klarhed over, nemlig: hvorvidt han uden Samvittigheds Anstød kunde nyde den hellige Nadver sammen med vantro og ubodfærdige Mennesker.

Men ogsaa der sendte Gud ham Hjælpen.

Han havde hørt, at der ovre i Skørpinge og Faardrup ved Slagelse var en Præst, som var de opvakte Ven og villig til at uddele Sakramentet til de faa troende, som ønskede at nyde Nadveren afsondret fra Verdensmennesker.

Denne Præst, den bekendte „*Budstikke-Bojsen*“, maatte han hen til.

En seks Ugers Tid opholdt han sig der og tog Del i det rige Forsamlingsliv, som da fandtes paa den Egn af Sjælland, næsten hver Aften var han forsamlet med troende Mennesker til gensidig Opbyggelse, og en Søndag Eftermiddag efter Gudstjenesten havde han den Glæde at komme til Herrens Bord sammen med nogle faa ligesindede og oplevede her en højtidelig og salig Time.

Guds gode Haand havde nu ført *Jens Dyrholm* til Hvile i hans „Barne-Tros og Barne-Daabs Naade“, og der blev han standhaftig til sin sidste Time; men imens var han naaet til den Alder, da det ingenlunde var for tidligt at se sig om efter en betryggende Stilling i Livet — og en Ægtefælle.

Dette sidste kunde nok volde nogen Vanskelighed; hvem vilde gifte sig med en blind Mand, der tilmed var meget langt fra at være „et godt Parti“?

Første Gang han forsøgte sig paa Friervejen, blev han da ogsaa skuffet, hentede sig, som man siger, „en Kurv“.

Frieriet gjaldt en Pige, som han for Resten kendte godt og ansaa for at være et troende Menneske. Efter at have „beraadt sig med Gud“ henvendte han sig til hende og anholdt om hendes Ja; hun svarede, at hun først vilde raadføre sig med Gud derom, og næppe to Dage derefter kom hun og fortalte, at det var noget, Djævelen havde bildt ham ind, og det kunde der slet ikke være Tale om.

Desværre viste det sig senere, at hun var en letsindig Pige, der blev forført af en vantro Tjenestekarl; men dette Afslag tog *Jens Dyrholm* sig meget nær, og det styrtede ham ned i en Afgrund af mange bitre Tanker.

Et Aars Tid efter gik det ham bedre.

Paa en af sine Rejser havde han besøgt Brødre-menigheden i Kristiansfeld, og blandt andet hørte han der, at Brødrene lod deres Ægteskab bestemme af Herren ved Lodtrækning, og det blev forsikret ham, at deres Ægteskaber var lige saa lykkelige som deres, der valgte efter eget Valg og Hjertets Tilskyndelse.

Ganske naturligt kom *Jens Dyrholm* paa den Tanke at ville forsøge den Vej.

„Nu gjorde jeg da“, skriver han, „trende Loder og tænkte derved paa trende kristelige Søstre,

enhver fra sit Land. Derefter udøste jeg mit Hjer-tes Anliggende for min Gud og Fader i en inderlig Bøn, kastede derpaa Lodderne tre Gange, og alle tre Gange faldt de paa hende, til hvem jeg nu er føjet med det hellige og trofaste Ægtebaand“.

1843, anden Søndag efter Paaske stod Bryllupet i Simmerbølle Præstegaard, hvor den meget sprogkyndige, gamle Præst, *Chr. Jørgensen Wind*, som var Forsamlingsfolkenes Ven, viede dem. Bryllupsgildet formede sig nærmest som en gudelig Forsamling sammen med de tilstedeværende Gæster og Venner.

Tre Uger efter var det unge Par til Afskedsfest i Rudkøbing Kohave hos en af Vennerne. *Jens Dyrholm* lagde Forsamlingen Ordet i Fil. 2, 1—16 paa Hjerte og hilste saa af med sine trofaste langedlandske Venner med en Sang paa ikke mindre end 24 Vers, som han i den Anledning havde forfattet.

To Dage efter rejste de til deres Hjem: et Hus med Jord til paa Vemmelev Mark ved Slagelse; se-købte *Jens Dyrholm* en lille Ejendom paa fire Tønder Land paa Forlev Mark i samme Sogn, og der boede han til sin Dødsdag.

Saa naaede den fattige, blinde Mand dog at faa Foden under eget Bord.

II. PAA REJSE

Underligt er det at tænke paa, at denne blinde, sjællandske Husmand var en efter sin Tid meget berejst Mand; man kan ikke sige om ham, at han har set sig vidt omkring, for han saa jo intet, absolut intet, alle de Steder, hvorhen han kom.

Han begyndte sit Rejseliv som Bogsælger.

Med Ministeriets Tilladelse drog han om og falbød dels gudelige Smaaskrifter og dels sine egne Digte og Sange; som Regel havde han Ophold hos troende Mennesker, hvor han kom, blandt Guds Børn var han en velset Gæst, og han kom vidt omkring paa sine Ture, ikke alene paa Langeland, men ogsaa paa Ærø, Lolland, Fyn og Sjælland.

Ret længe varede det ikke, før han begyndte med det samme at tale Guds Ord ved Forsamlinger.

Da Vækkelsen i Ordrup og Omegn brød frem, den, som førte til Stiftelsen af „Foreningen for den indre Mission“, finder vi ogsaa *Jens Dyrholm* blandt de Lægprædikanter, som stævnedes did, ligesom han ogsaa var med ved Stiftelsesmødet i 1853.

Uden ligefrem at være ansat i Foreningens Tjeneste udførte han saa i nogle Aar en Evangelists Gerning paa Rejser rundt omkring; men paa samme Møde, hvor Pastor *Rønne* blev valgt til Missionens Formand, fem Aarsdagen efter dens Stiftelse, meldte *Jens Dyrholm* sig til Antagelse af Missionsforeningen uden dog at ville modtage Løn af den.

Fra Nytaar 1859 var han da ansat som Indre-Missionær, og han vedblev at være det ogsaa efter den store Forandring, Missionsforeningen undergik to Aar senere. Og at han var en anset Mand fremgaar blandt andet deraf, at Bestyrelsen i et Par Aar betroede ham at redigere Foreningens Blad, „Den indre Missions Tidende“.

1860 var han i Nyborg og deltog der i det første almindelige Missionsmøde, det, som fik saa stor Betydning for dansk Hedningemission, og at han var en opmærksom Tilhører med en sikker Hukommelse fremgaar af den indholdsrige Beretning om Mødet, han skrev i Missionstidenden.

Det følgende Aar træffer vi ham blandt de mange Danske, baade Præster og Lægmænd, som drog til det tredie skandinaviske Kirkemøde i Kristiania i Slutningen af Juli Maaned. Ja, han gav ogsaa sit Ord med i Laget, og det Vidnesbyrd, som han aflagde, gjorde det største Indtryk paa Forsamlingen. „*Budstikke-Boisen*“ skriver herom i sit Blad:

„Rørende var det for alle at høre den blinde *Dyrholm* aflægge sit Vidnesbyrd om, hvorledes han trods al sin Skrifteklogskab var blevet Gendøber, men atter reddet, da han fik Øje paa Herrens Ord og Skriften, som kastede sit Lys derpaa“.

Til daglig var han i sit Missionsarbejde bogstaveligt en „Vandringsmand“, han gik paa sin Fod, og saaledes har han gennemvandret store Dele af vort Land, ikke alene paa Øerne, men ogsaa i Nørrejylland, særligt Østkysten.

Nu gaar det selvfølgelig anderledes til: Indre-Missionæren ankommer med Toget til nærmeste Station, hvor han afhentes af en af Vennerne paa Stedet og bliver kørt til sit Kvarter — maaske endda i Bil — for den følgende Dag at afrejse til det næste Mødested. Er det en yngre Mand, farer han rundt paa sin Cykle.

I Missionens første Dage gik Missionæren fra Sted til Sted mange Mil. Det er ikke saa underligt, at *Jens Dyrholm* fra en af sine Rejser paa Sjælland fortæller, at han „fik gnavet Hul paa sin Fod“, saa han ikke kunde udholde at gaa længere til Fods, men maatte vende hjem og ligge stille, indtil Foden var blevet saa rask, at han igen kunde begive sig paa længere Rejser.

Betegnende er det, at det berettes som en Sjældenhed og næsten en hel Herlighed, at da han efter en meget stormfuld Sejlads fra Korsør ankom til Aarhus — paa hvilken Tur han knap tænkte, at han var sluppet derfra med Livet —, var der „en kristelig Broder“, som ventede paa ham og kørte ham de c. syv Mil fra Aarhus til Homaa, hvor han skulde holde Forsamling.

Tænk igen paa, at Manden var blind, og tak Gud i Jesu Navn, at du kan se.

Hvad enten *Jens Dyrholm* var paa Havet eller paa Landjorden, hvad enten han rejste i Sommereens dejlige Tid med al Naturens Skønhed om sig, eller i Vinterens barske Klima, hvad enten han færdedes mellem Venner, der saa mildt til ham og var gode ved ham, eller han stod overfor Menne-

sker, som gav ham onde Ord — han saa intet, hverken de smilende Landskaber, det oprørte Hav eller den sølede Landevej, hverken de milde Ansigter eller de vrede Blikke, alt om ham var ravn-sort Mørke baade ved Dag og ved Nat.

Beständig maatte han have en Ledsager med sig og følge ham blindt, hvor *han* gik; i nogle Aar, i alt Fald, var det hans egen Søn, som drog rundt med sin Fader ved Haanden; han maatte ogsaa læse for ham.

Forbavsende er det at tænke paa, at ogsaa paa Aandens store Omraade var han vel bevandret mange Steder. Han kunde sin Bibel, baade Gamle Testamente og Ny Testamente, bedre end manges en Præst, jeg mener Datidens Velærværdigheder, og grundigere end de allerfleste Lægfolk; tillige sad han inde med en betydelig kirkehistorisk Viden, særligt hentet fra Kirkefædrenes Skrifter. Baptisters og Mormoners Udsendinge, som han jævnligt stødte sammen med, fik nok at mærke, at *Jens Dyrholm* var ikke saa nem at viske til Side og staa sig overfor.

Og tænk, hele denne Viden uden nogen Sinde at have set et eneste Bogstav!

I September 1863 var han efter Indbydelse til Stede ved det Kirkemøde, som afholdtes i København i Anledning af Grundtvigs 80 Aars Fødselsdag. Under sit 10 Dages Ophold i Hovedstaden besøgte *Jens Dyrholm* blandt andre ogsaa Præst *P. C. Rothe* ved Frue Kirke, og denne forærede ham en god Gave, Matthæus Evangelium, trykt

med ophøjede Bogstaver, saa han nu selv med Fingrene kunde læse dette Afsnit af Bibelen.

Rørende og beskæmmende for os, som har sunde Øjne, er det at læse om hans Glæde og Taknemlighed over denne Gave, „det vil vist glæde flere end mig“, skriver han, „at de paa deres mørke Livsvandring ofte kan søge Trøst og Tidsfordriv i Læsningen af den dyrebare og velsignede Bog; det var ønskeligt, at der snart maatte udkomme mere af det nye Testament“.

Men tilbage til Missionsrejserne.

De varede gerne en Maanedstid eller saa ad Gangen — undertiden flere Maaneder — og saa gik det fra Sogn til Sogn i Herredet, fra Landsby til Landsby.

Jens Dyrholm havde jo Hustru og Børn, og hvem der giver sig af med at rejse for Guds Rige ønsker ikke at være i sit Hjem f. Eks. paa de store Højtider og da navnlig i Julen.

Det var der ikke Tale om, Juletiden var altfor gunstig til Forsamlinger til, at han kunde holde sig hjemme.

Julen 1862 var han paa Samsø og forlængede sit Ophold der til Februar det følgende Aar, næste Jul tilbragte han paa Grenaaegnen, og flere Aar i Træk fejrede han Julefesten i Ods Herred, hvor hans gode Ven, Skræder *J. Jensen* i Faarevejle, i fire Aar Medlem af Indre Missions Bestyrelse, var hans Vært og Medarbejder.

Naar Missionæren nu kom til et Sogn for der at begynde sit Arbejde, var det i Reglen hans før-

ste Spørgsmaal til den første den bedste, han mødte, om der fandtes hellige Mennesker i Sognet og hvor de boede.

Og han fik altid Svar.

Det er jo nemlig det mærkelige, at Folk i Almindelighed plejer at sige: vi er alle kristne Mennesker, der skal ikke saadan sættes Skel imellem dem, det kan man ikke vide noget om, hvem der er troende, og hvem der er vantro, — men de kan altid give god Besked, naar man spørger dem om, hvor de hellige bor.

Hvis det nu var paa en levende Egn — hvoraf der kun var meget faa dengang — gik det let nok baade med at faa Herberge og Lokale til Forsamlingerne, det ene Hjem — undertiden ogsaa Præstegaarde — lukkede sig op efter det andet.

Anderledes paa de døde Egne.

Saa gik Turen til Præsten for af ham at faa Tilladelse til at benytte Skolerne til Møder.

Mange Gange var der ikke noget i Vejen, Præsten var velvillig, Sogneforstanderskabet ligesaa, og Læreren endog glad ved at faa gudelig Forsamling i sin Skole.

Men der kunde rigtignok ogsaa beredes Missionsnære Vanskeligheder.

I Kirke-Helsing, Løve Herred, gav Provsten saaledes det ejendommelige Svar, at han turde ikke tage sig den Myndighed at overlade Skolerne til gudelige Forsamlinger, da han ikke var Formand for Forstanderskabet, og han vidste, at nogle af Sogneforstanderne var imod det, saa han vilde

nødigt paadrage sig Ubehagelighed i den Anledning.

Hans Højærværdighed dækkede sig bag Sogneraadets brede Ryg; andre Steder foretog Sogneraadet samme Manøvre bag Præstens knap saa brede Ryg.

Af og til afviste Præsten rent ud Missionæren med den Begrundelse, — som heldigvis nu er ganske forældet og ude af Kurs —, at den beskikkede Lærerstand havde Eneret til at forkynde Evangeliet, Lægfolk maatte ikke staa offentligt frem med Guds Ord. Man tænke sig Missionærens Følelser, naar denne ikke særlig ydmyge Betragtning af Præsteembedets høje Værdighed gjordes gældende overfor ham — af en grøn Kapellan. Hvilket skete.

Ret almindeligt var det ogsaa, at Præsten erklærede, at saadanne Forsamlinger vilde ikke fremhjelpe Guds Rige i Sognet, men forstyrre og skade hans Virksomhed, han havde lagt Mærke til, at Søndagen efter et saadant Møde var Kirkebesøget ringere end ellers.

Det skete ogsaa, at Præsten blev vred og jagede Missionæren af Gaarde.

Saaledes hændte det paa en Rejse i Holbæk-egnen.

Den blinde Missionær kommer med sin lille Søn ved Haanden ind i Præstegaarden.

Præsten, som ser dem komme og tænker, at det er en af de omstrefjende Bisser, der beder om

en Skilling til Rejsen, lukker Vinduet op og rækker Haanden ud.

„Far,“ udbryder Drengen, „Præsten staar ved Vinduet og rækker to Skilling ud til os.“

„Nej, Hr. Pastor,“ siger *Jens Dyrholm*, „jeg er Indre-Missionær, udsendt af den indre Missionsforening; jeg rejser omkring for at holde Forsamlinger, og derfor vil jeg spørge Dem, Hr. Pastor, om De tillader, at jeg holder Forsamlinger i Pastoratets Skoler.“

„Nej,“ svarer Præsten.

Og da Missionæren dertil bemærker, at han hellere maatte være glad ved at faa Hjælp i sit Sogn end at afvise denne, svares der fra det aabne Vindue: „Jeg trænger aldeles ingen Hjælp til.“

Endnu engang beder *Jens Dyrholm* om Tilladelse til Afbenyttelse af Skolerne, men saa bliver Vinduet slaaet i saa eftertrykkeligt, at Vinduerne klirrer.

Missionæren kan gaa.

Vrede Degne fandtes ogsaa.

Saaledes gik det i Kongsted, Nidløse Sogn, hvor *Jens Dyrholm* mødte heftig Modstand hos Læreren. Missionæren hilser ham fra hans Sognepræst, at denne har ikke noget imod, at der bliver holdt Forsamling i Skolen, men hertil svarer Læreren:

„Jeg har meget derimod, og jeg vil gøre alt, hvad der er mig muligt, for at der intet skal blive af det; vor Præst prædiker Guds Ord i Kirken, og jeg forkynder det for Børnene i Skolen, saa vi behøver ikke at have gudelige Forsamlinger; det

er kun Sektvæsen, som forstyrrer den sande Kristendom i Stedet for at befordre den o. s. v.“

Forsamlingen blev nu holdt alligevel Søndag Eftermiddag; Præsten var til Stede — men Læreren vilde ikke gaa ind i Skolen, men holdt sig rolig i sin egen Stue.

I Gjerrild Sogn ved Grenaa var *Jens Dyrholm* blevet opfordret af flere bosiddende Mænd til at holde Forsamlinger; med disse mødte han i Skolen og bad Læreren om at faa overladt Skolestuen. Men Læreren blev ganske opfarende og erklærede, at han vilde hverken „holde Krostue eller Dansebod for dem,“ og han skulde vise dem, at han havde Magt til at lukke Skolen for dem.

Forgæves søgte Missionæren at overbevise ham om, at han her svævede i en stor Vildfarelse; de havde virkelig ikke i Sinde at foretage sig sligt i Skolen.

Men Degnen blev ved sit, der var ikke noget at stille op med ham, for Fredens Skyld gav de efter, og Forsamlingen henlagdes til en Gaard tæt ved Skolen.

Hvad angaar Besøget ved disse Forsamlinger, da var det selvfølgelig meget forskelligt, alt efter Egnens aandelige Tilstand.

I Følleslev og Særslev Sogne, hvor Missionæren opholdt sig nogle Dage, var det næsten ikke muligt at samle Folk om Guds Ord; kun meget faa mødte. Og Uvidenheden var saa stor, at mange virkelig for ramme Alvor, naar de blev budt til

Møde, spurgte: ja, hvad koster det at komme med til Forsamling?

I Voer Herred ved Horsens var Tilstanden noget lignende; der oplevede *Jens Dyrholm* at holde Forsamling for det mindste Antal Tilhørere, han paa sine mange Rejser har haft; det var i Yding Skole, hvor kun fire voksne Personer foruden Læreren og hans Familie var mødt.

Paa Egne, hvor der var aandeligt Røre, var Forsamlingerne naturligvis godt besøgte.

I Sommeren 1863 opholdt *Jens Dyrholm* sig i længere Tid i Hads Herred og holdt en Mængde Forsamlinger i Skoler, Gaarde og under aaben Himmel. Gennemsnitlig overværedes disse Møder af 1—200 Mennesker, ja, ved Afskedsforsamlingen i Odder Præstegaardshave blev Guds Ord talt til 6—700 Mennesker.

Paa samme Rejse var det, at han ogsaa gæstede sin Fødeby, Horsens. Han var blevet kendt med nogle faa troende Familier der, og disse opfordrede ham til at komme og tale Guds Ord i Byen.

Jens Dyrholm raadede dem til at tale med deres Præster derom, og disse var straks villige til at tage imod ham og foranstalte Forsamlinger.

Der opnaaedes Tilladelse til at benytte den rummelige Raadhussal, og der blev saa holdt Møder to Aftener efter hinanden; 1—200 Mennesker kom, som *Jens Dyrholm* bemærker, „kun en lille Part af de 7—8000 Mennesker, som udgør Befolkningen i Horsens,“ men han trøster sig med, „at

der dog vist var en Del iblandt dem, som gav Møde, der havde Hjerte for Sandheden.“

Jens Dyrholm hører ikke til de store Talere blandt de danske Lægprædikanter, i den Henseende kunde han ikke maale sig med sin samtidige, Missionær *Jens Larsen* fra Kirke-Værløse.

Lad mig anføre, hvad Indre Missions daværende Formand, *C. F. Rønne*, skriver:

„*J. Dyrholm* var ikke udrustet med fremragende Gaver til at tale i Forsamlingerne, og der gik en vemodig Klang gennem hans Foredrag, en naturlig Følge af hans Blindhed; men han førte en sund og klar Tale, og ikke mange overgik ham, naar det kom til personlig Samtale om de Ting, der hører til Guds Rige.“

III. AFGANG

Jens Dyrholm var Grundtvigianer, og det selvfølgelig paa den gammeldags Vis — hvilket vel nu er et ganske forældet Standpunkt — han havde tilegnet sig *Grundtvigs* Oplysning om Ordet ved Daab og Nadver som „Herrens eget Mundsord til sin Menighed,“ hvilket han i de 40 Dage mellem sin Opstandelse og sin Himmelfart havde givet sine Apostle.

Allerede mens *Dyrholm* var paa Langeland, hørte han Tale om *Grundtvig*, men det første Indtryk, han fik af ham, særligt hans Syn paa Ledet i vor Tro: nedfaren til Helvede, virkede i den Grad frastødende paa ham, at han endog for Alvor tænkte paa at skrive derimod.

Men det opgav han dog.

Imidlertid førte dette til, at han paa forskellig Maade stiftede nærmere Bekendtskab med *Grundtvigs* Skrifter, og det endte, som sagt med, at han blev hans Discipel, ja endogsaa paa det Lærepunkt, hvor han fra først af havde følt, at han ikke kunde gaa med: Omvendelse efter Døden.

I den Omstændighed, at *Dyrholm* saaledes stod den grundtvigske Retning nær og delte dennes Anskuelser, maa vi vel søge den egentlige Aarsag til, at han aldrig følte sig rigtigt hjemme i den indre Mission, særligt ikke efter at den i 1861 havde faaet sin nye Ordning, som *Jens Dyrholm* havde Vanskelighed ved at indordne sig under, selv om

der blev tilstaaet ham en friere Stilling end Missionens andre Arbejdere.

Da *Johs. Clausen* og *Vilh. Beck* i 1862 begyndte at udsende Kolportører, Bogsælgere, som altsaa ved at udbrede Guds Ord paa Prent og Tryk paa den Maade skulde arbejde for Guds Riges Komme og Fremme i Folket, faldt dette ikke sammen med *Dyrholms* Syn paa det levende og det døde Ord. Han fortæller, at han i September 1862 var paa Egnen ved Flakkebjerg, Hyllested, Haarslev og Tingjellinge i otte Dage; han besøgte sine gamle Trosvenner der nærmest for at erfare, hvad de nu mente om „den indre Missionssag“.

„Men,“ skriver han, „det var just intet glædeligt Resultat, jeg fik ud deraf, thi de fleste var af den Mening, at der blev virket mere for at udbrede Skrifter end Guds Rige; dog saa længe jeg vilde virke paa den Maade, som jeg hidtil havde gjort med at forkynde Evangeliet, var det deres Ønske, at jeg skulde vedblive dermed i Forening med Bestyrelsen, thi de ansaa det for at være godt at være udsendt og understøttet af en saadan Forening, og de haabede, at den igen vilde komme ind paa det gode gamle Spor og udsende nogle flere Lægmand til at ombære det glade Budskab om Frelsen i Kristus, og da vilde de med Glæde tage Del i dens Bestræbelser.“

Vilh. Beck bemærker hertil:

„Man maa rigtignok spørge: mon da ikke Skrifter og Bøger kan tjene til at udbrede Guds Rige? Eller mon da ikke Bibelen har tjent til at udbrede

Guds Rige? Eller mon det kun var til Tidsfordriv, at *Luther* sad et helt Aar paa Wartburg og tav stille, medens han oversatte Bibelen?"

Og *Beck* kan ikke andet end undre sig over disse Venners Udtalelse om, at Foreningen havde forladt „det gode gamle Spor“. Dens Hovedformaal havde altid været: at udsende Folk, som kan tale Ordet offentligt, og naar den nu er begyndt at udsende Kolportører, har den gjort dette i det Haab, at der ogsaa blandt dem skulde findes nogle, som ved denne mindre Virksomhed kan uddannes og findes dygtige til at tale Ordet.

Ak ja, det er ikke saa lige en Sag at holde „det gode gamle Spor“, at „vandre paa de gamle Stier“.

Som det antydes i de sjællandske Venners Udtalelser, var det endog samme Aars Sommer kommet saa vidt, at *Jens Dyrholm* overfor Bestyrelsen havde udtalt Ønske om at udtræde som Foreningens Udsending.

Dette skete paa Bestyrelsesmødet i Løve Kro 1862, 15. Juli; men saa godt som hele Bestyrelsen, navnlig *Rønne*, *Beck* og *Skræder Jensen* bad indtrængende *Dyrholm* om at blive, trods Forskelligheden i Syn paa mangt og meget satte de Pris paa hans Evangelistgerning og ønskede at beholde ham.

Saa gik det igen nogle Aar.

Efter Krigen i 64 med det for os saa ulykkelige Udfald fremkom fra den grundtvigske Retning, som da rigtig kom i Vælten, heftige Angreb paa den

indre Mission, den beskyldtes for Mangel paa Fædrelandskærlighed, Lovtrældom og mange andre fæle Ting.

Af den Grund vil ingen forundre sig over, at der hos nogle af Missionens Venner opkom Uvilje overfor Grundtvigianismen og Frygt for at have med Grundtvigianerne at bestille, man saa paa dem med mistænksomme Blikke.

1865, 31. Marts udtalte saaledes *Anders Stubkjær* i et Brev til *O. Lawaetz*, som var kommet ind i Bestyrelsen for den indre Mission, at han havde faaet Samvittighedsskrupler over, at Foreningen ikke arbejdede nok i luthersk Aand, men taalte Samarbejde med Kristne af den grundtvigske Anskuelse.

Ogsaa indenfor Bestyrelsen viste det samme sig.

29. Juli indkom til Bestyrelsens Formand et Andragende fra tre af dens Medlemmer — antagelig *O. Lawaetz*, *Jakob Jensen*, Skuerup, og *J. Chr. Povelsen*, Stenlille — gaaende ud paa, at Bestyrelsen skulde indtage et mere bestemt kirkeligt Standpunkt i Modsætning til den grundtvigske Retning og navnlig ophæve Forbindelsen med *Jens Dyrholm*, som stod i et andet Forhold til Foreningen end de andre Arbejdere.

Nu var *Dyrholms* Dage som Foreningens Missionær talte, især da hans gode Ven og Meningsfælle, *Jensen*, Faarevejle, ikke længere havde Sæde i Bestyrelsen, men var traadt ud paa det før omtalte Bestyrelsesmøde i Løve Kro.

Vistnok forsøgte *Rønne* at redde *Jens Dyrholm* ved at gøre hans Modstandere det Tilbud, at han vilde forsøge paa at bevæge ham til at gaa ind paa, at han for at kunne vedblive at staa i Forbindelse med Foreningen maatte dele de samme Vilkaar som de andre Arbejdere — et ret beset ganske umuligt Forslag.

Iøvrigt udtalte Formanden ogsaa til sine tre Medbestyrere, at Indre Mission staar over de kirkelige Anskuelsers Strid og maa være alle Guds Børns.

Men alt forgæves.

Presset var for stærkt, just som *Jens Dyrholm* stod i Begreb med at begive sig paa en længere Rejse til Langeland, modtog han fra Formanden et langt Brev, hvori fremsattes Betingelserne for, at han kunde blive ved at staa i den indre Missions Tjeneste.

Han maatte ikke handle med Bøger for egen Regning men kun for Foreningen, og ikke have i sin Bogtaske andre Skrifter end dem, som Foreningen for den indre Mission antog til Forhandling. *Dyrholm* solgte nemlig foruden dem Bøger f. Eks. af *Vilh. Birkedal* og andre Forfattere, som tilhørte den grundtvigske Retning, ja, *Vilh. Beck* oplyser, at han endog medførte Dyr lægebøger til Salg. Fremdeles maatte *Dyrholm* ikke paa sine Rejser indsamle Gaver til sig selv men kun til Missionen.

Og han maatte være villig til af Bestyrelsen

at lade sig anvise en særskilt Virkekreds som sin nærmeste Arbejdsplads.

Altsammen ingenlunde urimelige Fordringer.
Men det gik ikke.

Jens Dyrholm svarede hertil kærligt men bestemt, at han maatte gøre Paastand paa fremdeles at beholde sin Frihed paa de anførte Punkter; for at bevare sin kristelige Frihed kunde han ikke handle anderledes.

Saa blev Baandet, der knyttede ham til den indre Missions Forening løst, men Kærlighedsbaandet, der bandt ham til Missionens Venner, holdt. *Vilh. Beck* skriver herom: „Han og Missionen skiltes dog som Venner, uden at Kærligheden blev brudt ved dette ydre Brud.“

Endnu en Tid derefter fortsatte *Jens Dyrholm* sin Evangelistgerning paa de gamle kendte Steder; men alt som Aarene skred, svækkedes hans Helbred, saa han ikke længere kunde indlade sig paa længere Rejser, men maatte nøjes med at aflægge sit Vidnesbyrd indenfor den Kreds af trofaste Venner, som han havde paa den Egn, hvor han havde boet i næsten en Menneskealder.

Til sidst nødte hans Helbredstilstand ham til kun at holde sig indenfor de fire Vægge, og det var svært for den gamle Vandringsmand, Rejselivet var blevet ham en Nødvendighed. „Livet er saa unyttigt for mig nu,“ sagde han til Præsten, der besøgte ham; han længtes stærkt efter at bryde op herfra, han vidste jo, hvor Rejsen gik hen, til Guds evige Rige.

I August Maaned 1875 havde han en underlig Drøm, der blandt andet viser, at han syslede meget med Tanken om Døden. Det tyktes ham, at en Engel kom hen til ham og sagde, at han vilde lade ham vide, at hans Død og Bortgang skulde indtræffe den 26de.

Paa en Maade gik Drømmen i Opfyldelse.

Men det blev ikke 26. August, som vel *Jens Dyrholm* havde tænkt, men først 26. December, 2. Juledag.

Mens Menigheden var samlet til Gudstjeneste i Vemmelev Kirke, hvor han havde haft sin Plads gennem de mange Aar og søgt hen, saa længe han kunde, blev Himlens Port lukket op for ham, og han gik ind til Herligheden derhjemme hos Menneskesønnen, hvis ydmyge og tro Tjener han havde været.

Siden Nytaarsaftens Dag 1875 hviler hans Læge i Haab paa Vemmelev Kirkegaard; underligt nok, man ved ikke, hvorfor, men ingen af Missionens Præster talte et Ord ved hans Baare.

Vistnok var *Jens Sørensen Dyrholm* ikke en af Lederne i den gudelige Bevægelse paa hans Tid, en Førerskikkelse var han ikke.

Men dels er hans Livsførelse saa ejendommelig, at den nok er værd at lære nærmere at kende, og dels er han dog en af de første i den lange

Række af Lægmænd, som den indre Mission har haft i sin Tjeneste -- selv om Tjenesten kun var kortvarig.

En saadan Mand bør Missionens Venner kende — og takke Gud for.

Foruden I. M. T., Uddrag af Indre Missions Forhandlingsprotokol o. a., har jeg benyttet: En Røst i vor bevægede Tid mod Baptismen, Mormonismen og andre religiøse Forvirringer af *Jens Sørensen Dyrholm*, Forlev Mark, 1852, Odense, og *Jak. Holms* Skrift: Den blinde Evangelist *Jens Sørensen Dyrholm*, 1884, Odense.

L. B.

Af samme Forfatter udkom tidligere:

DEN INDRE MISSIONS HISTORIE.

Et Festskrift i Anledning af Indre Missions 50 Aars
Jubilæum.

Nedsat Pris 3,00.

SENNEPSTRÆETS ROD.

Indre Mission og de gamle Vækkelser.

Pris 50 Øre.

PROVST J. VAHL.

Et Liv i Arbejde.

Pris 2,50.

INDRE MISSION I SØNDERJYLLAND.

Pris 1,50.

PROVST BLUME.

Gudelige Smaaskrifter 616.

Pris 50 Øre.

O. LOHSE - KØBENHAVN.

